

Randjesbloem (*Arabis alpina caucasica* L (Willd) Brig)

Wie deze rubriek regelmatig volgt zal het opgevallen zijn dat de laatste tijd meer aandacht wordt geschonken aan soorten van de kruisbloemenfamilie. Vele jaren waren ze ondervertegenwoordigd in de reeks bijenplanten, die en plaats in deze serie kregen toebedeeld. En dat nog wel van een familie waarvan zoveel soorten intensief door bijen worden bevrogen. Een korte inhaalslag hadden de kruisbloemigen wel recht op, vond ik. Daarom deze keer weer een lid van deze familie: de randjesbloem, die de wetenschappelijke naam *Arabis alpina caucasica* L (Willd) Brig, draagt.

Bijdrage aan bijenweide

De naam randjesbloem geeft al aan dat we hier niet te doen hebben met grote oppervlakten, zoals bijvoorbeeld bij het koolzaad. De plant heeft de naam te danken aan de wijze waarop zij veelal in de tuin wordt toegepast: de beplanting van de randen van de border. Maar hoe klein de oppervlakte van de beplanting van een bijenplant ook mag zijn, toch weten bijen de dracht vaak heel effectief te benutten. Bovendien draagt de randjesbloem in vele tuinen bij aan de verscheidenheid van de bijenweide. De ervaring heeft me geleerd dat een begroeiing met een groot aantal soorten bijenplanten, die verspreid over het seizoen bloeien, de meest ideale bijenweide is. En dan het liefst nog structureel ook, dus behorend tot de structuur van het gebied.

Cultuurplant

Randjesbloem behoort tot het geslacht scheefkelk (*Arabis* L.). Het telt ongeveer honderd soorten, voorkomend in Eurazië, het Middellandse Gebied, de bergstreken van tropisch Afrika en in Noord-Amerika. In ons land zijn er maar twee soorten van het geslacht inheems. Dat zijn het torenkruid (*Arabis glabra* L.), van de rivierdalen, en de ruige scheefkelk (*Arabis hirsuta* L.), plaatselijk algemeen in de duinen. Randjesbloem is hier een cultuurplant en wordt algemeen toegepast voor de tuinbeplanting. Hij is ook zeer geschikt voor de rotstuin. Van oorsprong is de plant afkomstig uit de bergen van het Middellandse Gebied.

Overblijvende plant

De plant is overblijvend. Zij heeft bladrozetten waaruit zich bloeistengels ontwikkelen. De bladeren hebben een getande rand en zijn grijs-groen van kleur. Aan boven- en onderzijde zijn ze bezet met gegaffelde haren. De bladeren langs de bloemstengels zijn stengelomvattend. In ons land staat de randjesbloem van maart tot juni in bloei. Later in het jaar is er nog een kans op een tweede bloei. De bloemen verschijnen aan het eind van de bloeistengel en in de bladoksels. Ze hebben een witte bloemkroon. De helmknoppen van de vier lange meeldraden reiken tot even boven de stempel. Tijdens de bloei maken de lange meeldraden een draaiende beweging, waardoor de geopende helmknoppen dicht bij die van de twee korte meeldraden komen te liggen. Het nectarium ligt als een ring om de voet van de korte meeldraden. Aan de binnenzijde is de ring open en aan de buitenzijde heeft de ring een aanhangsel. Althans bij de plant die gebruikt werd voor het maken van de illustratie. De vorm van het nectarium is echter verschillend bij de randjesbloem. In een Russische publicatie worden wel 37 verschillende vormen onderscheiden. Bij vele vormen is het aanhangsel niet of slechts gedeeltelijk ontwikkeld.

Bijenbezoek

Door bijen wordt nectar en stuifmeel verzameld. Ze gaan tijdens het bloemenbezoek op drie kroonbladen staan en duwen dan met de kop het vierde kroonblad opzij om nectar te kunnen puren. De stuifmeelklompjes zijn lichtbruin van kleur. De stuifmeelkorrels hebben de karakteristieke netstructuur op het oppervlak.

Vrucht

De vrucht is een hauw, die bij het rijp worden van de zaden vanaf het begin opspringt. Behalve door kruisbestuiving vindt ook zaadvorming plaats bij zelfbestuiving. Vermeerdering kan geschieden door het scheuren van de plant of door zaad.

Randjesbloem (*Arabis alpina* ssp. *caucásica* (Willd.) Brig.)

A plant met bloeiwijze; B bloemknop; C bloem, waarvan deel van kelk, kroon en meedraden is verwijderd; D onder eind korte meeldraden met nectarium; E stuifmeelkorrel; 1 polair, 2 equatoriaal, 3 korreloppervlak; G vrucht; H geopende vrucht.